

พัฒนาการหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่แนวโน้มหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ

The Development of Basic Education Core Curriculum to Trend in Competency-based Curriculum

สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ

Surawee Peanpedlerd

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

บทคัดย่อ

หลักสูตรของประเทศไทยที่ผ่านมาเป็นรูปแบบหลักสูตรแบบอิงเนื้อหา ต่อมาเป็นรูปแบบหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานและปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการจะพัฒนาหลักสูตรเป็นรูปแบบอิงสมรรถนะแนวคิดพื้นฐานของหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะคือความสามารถของผู้เรียนต้องทำอะไรได้ โดยมี หน่วยสมรรถนะหลักที่ครอบคลุมความรู้ ทักษะและเจตคติทั้งนี้ กรอบแนวคิดหลักสูตรอิงสมรรถนะประกอบด้วย การวิเคราะห์งานมาตรฐานสมรรถนะผลการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้การสอนวิธีการสอนและการประเมินผล

คำสำคัญ: หลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ

Abstract

In Thailand, previous time was content-based curriculum model, next time it was standard-based curriculum model. In the present, The Ministry of Education will develop competency-based curriculum model. Basic concept of competency-based curriculum is performance of student. It have competency groups that knowledge, skill and attitude. Curriculum framework of competency-based have job analysis, competency standard, learning outcome, instructional unit, instructional method and assessment.

Keyword: Competency-based Curriculum

บทนำ

หลักสูตรปีนแนวทางในการจัดการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความถนัดและความสนใจของตนเอง รวมทั้งมีเจตคติที่ดีงามในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2503 กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติในแต่ละช่วงระยะเวลาได้แก่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2503 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2518 (เฉพาะหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2521 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

ทั้งนี้ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กล่าวถึงแนวการจัดการศึกษาในการผลิตและพัฒนาคนในยุคศาสตร์ที่ 3 การจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้ดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.3) เป็นการนำร่องโดยพัฒนากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนซึ่งเป็น

สรณในภาพรวมอันเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร
แบบอิงสมรรถนะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

1. พัฒนาการหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการได้นำแผนการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2503 เป็นแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกอันเป็นแผน
แม่บทที่มีการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้า
ในทุกด้านและทุกระดับที่ปรากฏเด่นชัดในการส่งเสริม
การศึกษาในทางปริมาณและคุณภาพ ซึ่งรายละเอียด
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละช่วงระยะเวลาดังนี้

1.1) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.

2503

- หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น

พ.ศ. 2503

เวลาเรียนสัปดาห์หนึ่งไม่น้อยกว่า 5 วัน และ
ตลอดสัปดาห์ให้มีเวลาเรียน 25 ชม. ในปีหนึ่งมีเวลาเรียน
ไม่ต่ำกว่า 35 สัปดาห์ ประกอบด้วย วิชาภาษาไทย สังคม
ศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ พละนาฏศิลป์ ศิลปะศึกษา
และกิจกรรมพิเศษ

- หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย

พ.ศ. 2503

เวลาเรียนสัปดาห์หนึ่งไม่น้อยกว่า 5 วัน และ
ตลอดสัปดาห์ให้มีเวลาเรียน 30 ชม. ในปีหนึ่ง มีเวลาเรียน
ไม่ต่ำกว่า 35 สัปดาห์ ประกอบด้วย วิชาภาษาไทย
ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์
พละนาฏศิลป์ ศิลปะศึกษา และหัตถศึกษา

- หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.

2503

เวลาเรียนสัปดาห์หนึ่งไม่น้อยกว่า 5 วัน สำหรับ
สายสามัญเวลาเรียนสัปดาห์ละ 30 ชม. ส่วนสายอาชีพให้มี
เวลาเรียนสัปดาห์ละ 35 ชม. ในปีหนึ่งให้มีเวลาเรียนไม่ต่ำ
กว่า 35 สัปดาห์ทั้งนี้ การสอนสายสามัญอาจขออนุญาต
ลดอัตราเวลาเรียนวิชาสามัญเพื่อสอนวิชาอาชีพแทนหรือ

จะขอขยายอัตราเวลาเรียนเกินกว่าสัปดาห์ละ 30 ชม. แต่
ไม่เกินสัปดาห์ละ 35 ชม. แต่จะต้องสอนวิชาสามัญไม่น้อย
กว่าสายอาชีพดังนี้

สายสามัญ ประกอบด้วย วิชาภาษาไทย
ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์
พละนาฏศิลป์ ศิลปะศึกษา และศิลปะปฏิบัติ

สายอาชีพ ประกอบด้วย วิชาภาษาไทย
ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์
พละนาฏศิลป์ ศิลปะศึกษา ศิลปะปฏิบัติ และวิชาอาชีพ

- หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย

พ.ศ. 2503

เวลาเรียนในสัปดาห์หนึ่งไม่น้อยกว่า 5 วัน และ
ตลอดสัปดาห์ได้มีเวลาเรียน 30 ถึง 35 ชม. ในปีหนึ่งมีเวลา
เรียนระหว่าง 30-35 สัปดาห์ ดังนี้

สายสามัญ (แผนกวิทยาศาสตร์) ประกอบด้วย
ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ก ภาษาอังกฤษ ข สังคมศึกษา ก
ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา วิทยาศาสตร์ภาคปฏิบัติ คณิตศาสตร์
ก คณิตศาสตร์ ข และศิลปะ หรือการช่าง

สายสามัญ (แผนกศิลปะ) ประกอบด้วย
ภาษาไทย กภาษาไทย ข ภาษาอังกฤษ ก ภาษาอังกฤษ ข
ภาษาอังกฤษ ค สังคมศึกษา ก สังคมศึกษา ข วิทยาศาสตร์
คณิตศาสตร์กคณิตศาสตร์ ข ภาษาต่างประเทศภาษาที่ 2
และศิลปะหรือการช่าง

สายสามัญ (แผนกทั่วไป) ประกอบด้วย
ภาษาไทย กภาษาไทย ข* ภาษาอังกฤษ ก ภาษาอังกฤษ
ข* ภาษาอังกฤษ ค* สังคมศึกษา ก สังคมศึกษา ข*
วิทยาศาสตร์ทั่วไป ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา* คณิตศาสตร์
กคณิตศาสตร์ ข* ภาษาต่างประเทศภาษาที่ 2* ศิลปะหรือ
การช่าง* พาณิชยศาสตร์ *เลขานุการ* หรือวิชาอาชีพ*
(* หมายถึงเลือกเรียนตามถนัดรวม 12 ชม.)

สายอาชีพประกอบด้วยภาษาไทยภาษาอังกฤษ
สังคมศึกษา กคณิตศาสตร์ก และวิชาอาชีพ* (* หมายถึง
จำนวนเวลาเรียน 18/23ชม./สป.)

1.2) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2518พ.ศ. 2521 และพ.ศ. 2524

- หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

ตามหลักสูตรใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แต่ละปีการศึกษาควรมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 25 ชม. ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่น้อยกว่า 200 วัน แต่ไม่ต่ำกว่า 1,000 ชม.

ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ประกอบด้วยภาษาไทยและคณิตศาสตร์ กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตกลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มที่ 4 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

- หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักสูตรประถมศึกษาใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แต่ละปีการศึกษาใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 25 ชม. หรือ 75 คาบ ซึ่งกำหนดให้คาบละ 50 นาที ทั้งนี้ เมื่อรวมแล้วต้องไม่ต่ำกว่า 200 วัน และไม่ต่ำกว่า 1,000 ชม. และสำหรับ ป.5-ป.6 ให้เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษอีกไม่ต่ำกว่า 200 ชม. กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ประกอบด้วย ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มที่ 4 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มที่ 5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ

- หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521

ปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ โรงเรียนจะต้องเปิดเรียนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละ 7 คาบ คาบละ 50 นาที รวมอย่างน้อย 35 คาบ โดยจัดให้เรียนตามหลักสูตรอย่างน้อยสัปดาห์ละ 32 คาบ ส่วนอีก 3 คาบ ให้ใช้การแนะแนวจัดกิจกรรมส่วนซ่อมเสริมหรือให้นักเรียนได้เรียนซ้ำรายวิชาที่ไม่ผ่านรายวิชาต่าง ๆ ประกอบด้วยวิชาภาษาไทย ภาษาต่างประเทศวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์สังคมศึกษา

พละนาฏศิลป์ศึกษาการงานอาชีพ รวมทั้งกิจกรรมแนะแนวและซ่อมเสริม

- หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นใช้เวลาเรียนประมาณ 3 ปี (6 ภาคเรียน) โดยแบ่งเป็นภาคเรียนปกติ 2 ภาคภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ ในสัปดาห์หนึ่งต้องเปิดเรียนไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 7 คาบ คาบละ 50 นาที รวมอย่างน้อย 35 คาบ ประกอบด้วยวิชาภาษาไทย ภาษาต่างประเทศวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์สังคมศึกษา พละนาฏศิลป์ศึกษาการงานอาชีพเลือกเสรีกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดกิจกรรมอื่น ๆ กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมอิสระของผู้เรียน

- หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518

ปีการศึกษาหนึ่ง ๆ แบ่งเป็น 2 ภาคเรียน เปิดทำการสอนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 วัน ภาคทฤษฎี วิชาที่มีค่า 1 หน่วยกิต หมายถึงวิชาที่ใช้เวลาเรียน 1 คาบต่อสัปดาห์เป็นเวลา 1 ภาคเรียน หรือใช้เวลารวมกัน 18 คาบ (คาบละ 50 นาที) ภาคปฏิบัติ วิชาที่มีค่า 1 หน่วยกิต หมายถึงวิชาที่ใช้เวลาเรียนและฝึกปฏิบัติ 2-3 คาบ ต่อสัปดาห์เป็นเวลา 1 ภาคเรียนหรือใช้เวลารวมกัน 36-54 คาบ ประกอบด้วย

วิชาบังคับ (34 หน่วยกิต) ประกอบด้วยวิชาภาษาไทยสังคมศึกษาวิทยาศาสตร์ และพละนาฏศิลป์

วิชาเลือก (เลือกเรียนให้ครบ 100 หน่วยกิต) ได้แก่ ภาษาไทยสังคมศึกษาวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ วิชาชีพพละนาฏศิลป์ภาษาอังกฤษภาษาต่างประเทศที่สอง ศิลปศึกษา รวมทั้งหมวดวิชาชีพ และกิจกรรมพิเศษ

- หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายใช้เวลาเรียน 3 ปี หรือ 6 ภาคเรียน ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ได้มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 200 วัน 40 สัปดาห์ ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์

หรือในสัปดาห์หนึ่งเรียนวันละ 7-8 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 35-40 คาบดังนี้

วิชาบังคับประกอบด้วย 1) วิชาสามัญ ได้แก่ ภาษาไทยสังคมศึกษาพหุภาษาวัฒนธรรมและ 2) วิชาพื้นฐานวิชาชีพ (เลือกสาขาใดสาขาหนึ่ง) ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรกรรม คหกรรมพาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม หรือศิลปกรรม

วิชาเลือก ประกอบด้วย วิชาเลือกตามแผนการเรียน และวิชาเลือกเสรี

- หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายใช้เวลาเรียน 3 ปี แบ่งเป็นภาคเรียนปกติ 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ ในสัปดาห์หนึ่งโรงเรียนเปิดเรียนไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 7 คาบ คาบละ 50 นาที ดังนี้

วิชาบังคับ ประกอบด้วย 1) วิชาบังคับแกน ได้แก่ วิชาภาษาไทยสังคมศึกษาพหุภาษาและ 2) วิชาบังคับเลือก ได้แก่ พหุภาษา วิทยาศาสตร์ และพื้นฐานวิชาชีพ

วิชาเลือกเสรี ประกอบด้วย กลุ่มภาษา (ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ) กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ (พหุภาษา และศิลปะ) กลุ่มวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ และกลุ่มวิชาชีพ

กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมในสถานศึกษา กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมอิสระของผู้เรียน

1.3) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการเรียนรู้ของขั้นเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีเวลาเรียนประมาณพละ 800 - 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ย วันละ 4 - 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีเวลาเรียนประมาณพละ 800 - 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ย วันละ 4 - 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีเวลาเรียนประมาณพละ 1,000 - 1,200 ชั่วโมงโดยเฉลี่ย วันละ 5 - 6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีเวลาเรียนประมาณพละน้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ย วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

1.4) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

กำหนดหลักสูตรเป็นรายปี คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และกำหนดเป็นช่วงชั้นปี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ประกอบด้วยกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมหรือรายวิชาที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 5 ชั่วโมง รวมเวลาเรียนทั้งหมดไม่น้อยกว่า 1,000 ชั่วโมง/ปี

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1 - 3 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค โดยมีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง รวมเวลาเรียนทั้งหมดไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง/ปี

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4 - 6 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค โดยมีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง รวมเวลาเรียนทั้งหมด 3 ปีไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง/ปี

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการจัดทำสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

จากพัฒนาการหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมาข้อพิจารณาจุดเน้นของหลักสูตรในระดับประถมศึกษาาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายดังนี้

จุดเน้นหลักสูตรระดับประถมศึกษา มีการกำหนดเวลาเรียนอย่างชัดเจน หลักสูตรประโยคประถมศึกษาพ.ศ. 2503 เน้นหลักสูตรรายวิชาหรือเน้นเนื้อหาสาระเป็นสำคัญ สำหรับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 โครงสร้างรายวิชามีลักษณะเป็น “กลุ่มวิชา” หรือหมวดหมู่ของประสบการณ์ ทั้งนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นรูปแบบหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานที่กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนและรายวิชาต่าง ๆ ที่มีความยืดหยุ่น

จุดเน้นหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2503

โครงสร้างเวลาเรียนและรายวิชาแบ่งเป็น “สายสามัญและสายอาชีพ” และยังคงเน้นหลักสูตรเป็นรายวิชาหรือเน้นเนื้อหาสาระเป็นสำคัญสำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

พ.ศ. 2521 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 กำหนดกิจกรรมแนะแนวและซ่อมเสริมที่ชัดเจน ทั้งนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นรูปแบบหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานที่กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนและรายวิชาต่าง ๆ ที่มีความยืดหยุ่น

จุดเน้นหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2503 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 โครงสร้างหลักสูตรที่เน้นวิชาการแล้วยังมีการจัด “กลุ่มรายวิชาที่เน้นอาชีพพื้นฐาน” ที่ชัดเจน ทั้งนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นรูปแบบหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานที่กำหนดโครงสร้างระยะเวลาเรียนเป็นช่วงชั้นปี และรายวิชาต่าง ๆ ที่มีความยืดหยุ่น

2. แนวโน้มหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา หลักสูตรจะมุ่งเน้น “เนื้อหา” (Content-based Curriculum) หรือหลักสูตรอิงเนื้อหาในการจัดการศึกษา แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็น “หลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน” (Standard-based Curriculum) ก็ตาม แต่ลักษณะหลักสูตรก็ยังคงแบบอิงเนื้อหามากกว่าแบบอิงมาตรฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดก็ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันแม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดสมรรถนะด้านความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี แต่การกำหนดสมรรถนะดังกล่าวยังขาดความเชื่อมโยงและความชัดเจนระหว่าง

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.1) ความหมายคำว่า “สมรรถนะ” (Competency)

คำว่า “สมรรถนะ” (Competency) เป็นความสามารถของบุคคลในระดับที่สามารถปฏิบัติงานใดงานหนึ่งได้สำเร็จ โดยใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติหรือคุณลักษณะที่มีอยู่ สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของตนมาประยุกต์ใช้ในงาน การแก้ไขปัญหา การดำรงชีวิต ในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ (Education Council Secretariat: 2019; Royal College, 2019)

ทั้งนี้ Johnstone & Soares (2014) ได้กล่าวว่า สมรรถนะเป็นกระบวนการศึกษาที่แสดงถึงความชำนาญ และการประยุกต์ความรู้ และทักษะไปใช้ในชีวิตจริง หลักการพื้นฐานของหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะคือคุณวุฒิที่สะท้อนสมรรถนะ

ลักษณะของสมรรถนะจะประกอบด้วย “หน่วยสมรรถนะ” เป็นกรอบสมรรถนะกว้าง ๆ ของงานที่ครอบคลุมความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ และ “สมรรถนะย่อย” เป็นความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่อยู่ภายใต้หน่วยสมรรถนะ ตัวอย่างเช่น

หน่วยสมรรถนะ “ใช้เครื่องมือสื่อสารและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ตามลักษณะงานอาชีพ”

สมรรถนะย่อย

- “บอกความหมาย ประเภทหน้าที่ และความสำคัญของซอฟต์แวร์”
- “เลือกใช้เครื่องมือสำนักงานตามลักษณะอาชีพ”

ทั้งนี้ Office of the Education Council (2019) ได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ การประยุกต์ใช้ การกระทำหรือ

การปฏิบัติในงานในสถานการณ์ต่างๆ และผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ สมรรถนะที่ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหรือแก้ปัญหาซึ่งจะมีระดับหรือเกณฑ์การปฏิบัติ และผลการเรียนรู้คือผู้เรียนประสบความสำเร็จ

2.2) แนวคิดพื้นฐานหลักสูตรอิงสมรรถนะ

หลักสูตรอิงสมรรถนะเป็นสมรรถนะขั้นต่ำที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนที่เอื้อให้สถานศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษา มีนักวิชาการทางการศึกษาได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ ดังนี้

Johnstone & Soares (2014) ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ ดังนี้ 1) ระดับคุณวุฒิจะสะท้อนถึงความเข้มข้นและความถูกต้องสมบูรณ์ของหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะต้องมีความสัมพันธ์กับวิชาชีพ ความเป็นวิชาการ และความต้องการของผู้เรียน 2) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และได้รับการสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ 3) ทรัพยากรการเรียนรู้จะต้องเป็นประโยชน์กับผู้เรียนในทุกที่ทุกเวลา 4) แผนที่แสดงสมรรถนะของรายวิชา ผลการเรียนรู้ และการประเมินผลต้องมีความชัดเจนและ 5) การประเมินผลสมรรถนะต้องมีความเชื่อถือได้ และ Kabita (2017) กล่าวว่า สมรรถนะทุกระดับการศึกษาควรระบุสมรรถนะอย่างชัดเจน ผลการเรียนรู้ระบุอย่างเจาะจงในแต่ละสมรรถนะในรายวิชาต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นความรู้ ทักษะ และเจตคติหรือคุณค่า การจัดการเรียนรู้ควรมุ่งเน้นประสบการณ์การเรียนรู้โดยการสอนแบบสืบเสาะ (Inquiry-based Learning) และการประเมินผลใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบรีค (Rubric) ในการประเมินผลแต่ละสมรรถนะ

สำหรับ Kim (2015) ได้กล่าวว่าหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะควรพิจารณาถึงการกำหนดรายละเอียดของสมรรถนะให้ชัดเจน สมรรถนะควรมีการเชื่อมโยงในแต่ละรายวิชา และการประเมินผลที่สอดคล้องสมรรถนะ ดังแผนภาพที่ 1 ต่อไปนี้

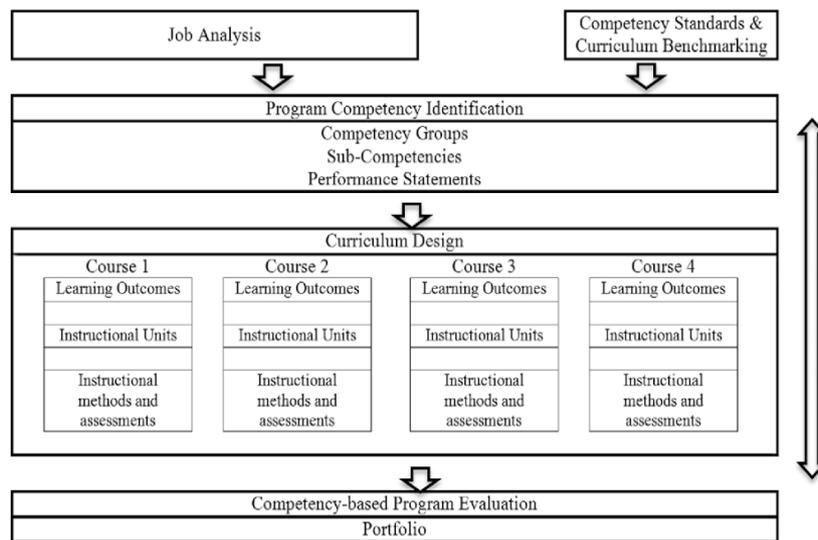

Figure 1. Theoretical framework for competency-based curriculum.

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ (Kim: 2015)

จากแผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะโดยเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์งานการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดสมรรถนะ จากนั้นเป็นการกำหนดรายละเอียดสมรรถนะกลุ่มหรือสมรรถนะหลักและสมรรถนะย่อย ลำดับต่อไปเป็นการออกแบบหลักสูตรรายวิชาในแต่ละรายวิชาซึ่งประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์งาน (Job Analysis) เป็นกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงาน หน้าที่ ความรับผิดชอบงาน ความรู้ ความสามารถและทักษะที่ต้องการตามเป้าหมายการวิเคราะห์งานจึงเป็นขั้นตอนเริ่มต้นในการกำหนดมาตรฐานสมรรถนะ

มาตรฐานสมรรถนะและตัวชี้วัดสมรรถนะ (Competency Standard and Curriculum Benchmarking) มาตรฐานสมรรถนะเป็นข้อกำหนดหรือเกณฑ์ของการปฏิบัติที่คาดหวัง สำหรับกรอบมาตรฐานหลักสูตรตัวชี้วัดสมรรถนะเป็นการกำหนดแกนกลางที่ระบุถึงองค์ประกอบของหลักสูตรบนพื้นฐานโครงสร้างหลักสูตรมาตรฐานสมรรถนะ

องค์ประกอบการระบุสมรรถนะ (Program Competency Identification) ประกอบด้วย 1) กลุ่ม

สมรรถนะหลัก (Competency Groups) เป็นสมรรถนะที่เป็นพื้นฐานสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะและภาระงาน เช่น ทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น 2) สมรรถนะย่อย (Sub-Competencies) ในแต่ละสมรรถนะหลักจะประกอบด้วยสมรรถนะย่อย ๆ เพื่อให้มาตรฐานสมรรถนะมีความละเอียดชัดเจนมากขึ้น และ 3) คำอธิบายระบุพฤติกรรมในปฏิบัติงาน (Performance Statements) เป็นข้อความหรือคำอธิบายที่ระบุว่าผู้เรียนปฏิบัติงานที่มีสมรรถนะตามข้อกำหนดปฏิบัติงานคืออะไร ปริมาณมากน้อยเท่าไร และมีคุณภาพอย่างไร ตัวอย่างเช่น

กลุ่มสมรรถนะหลัก “การใช้เทคโนโลยี”

สมรรถนะย่อย “สามารถใช้ซอฟต์แวร์เพื่องานสื่อดิจิทัลได้”

คำอธิบายระบุพฤติกรรมในปฏิบัติงาน “สามารถเลือกและประยุกต์ใช้เครื่องมือสำหรับสื่อดิจิทัล”

การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) ภายหลังจากได้กำหนดจุดมุ่งหมายและสมรรถนะแล้วลำดับต่อไปเป็นการวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระสมรรถนะซึ่งประกอบด้วย 1) ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes)

ผลการเรียนรู้เป็นสิ่งที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้เมื่อเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นสมรรถนะที่ประยุกต์ใช้ได้เป็นการสร้างสรรค์ความรู้ 2) หน่วยการเรียนรู้ การสอน (Instructional Units) เป็นเอกสารหรือแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่สอดคล้องกับสมรรถนะของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และ 3) วิธีการสอน และการประเมินผล (Instructional method and assessments) วิธีการสอนที่สอดคล้องกับสมรรถนะ ได้แก่ ภาระงานที่คล้ายหรือเหมือนกับในสถานที่ทำงานจริง การสอนทางตรงที่สอดคล้องกับชีวิตการทำงาน การใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนโดยให้ผู้เรียนได้อภิปรายหรือวิเคราะห์ การสอนโดยการฝึกปฏิบัติ และการสอนที่ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันสำหรับการประเมินผลที่สอดคล้องกับสมรรถนะคือการใช้แฟ้มสะสมงานเป็นหลักฐานในการประเมินผล

การประเมินผลการเรียนด้านสมรรถนะ (Competency-based Program Evaluation) การประเมินผลที่สอดคล้องกับสมรรถนะได้แก่การประเมินผลด้านความรู้ทักษะและเจตคติ และเครื่องมือพื้นฐานสำหรับการประเมินที่สอดคล้องกับสมรรถนะคือแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) หลักฐาน (Evidence of competencies) หลักฐานที่แสดงถึงผู้เรียนมีสมรรถนะภายหลังจากจบหน่วยการเรียนรู้ เช่น การบันทึกข้อมูลเป็นเอกสาร การใช้สื่อเทคโนโลยีในการบันทึกหลักฐานที่สะท้อนสมรรถนะของผู้เรียน 2) การเขียน (Supportive writing for competencies) การที่ผู้เรียนเขียนสิ่งที่บรรลุผลหรือประสบความสำเร็จ และการไม่ประสบความสำเร็จ และ 3) การประเมินตนเอง (Self-evaluation) เป็นการประเมินผลของตัวผู้เรียนเองซึ่งสะท้อนผลความรู้ทักษะเจตคติที่มาจากภายในของผู้เรียน

นอกจากนี้ Department of Skill Development (2014) ได้กล่าวถึงการจัดหลักสูตรแบบฐานสมรรถนะหรือหลักสูตรตามความสามารถ ดังนี้ 1) กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้/ผลลัพธ์การฝึกอย่างชัดเจนว่าผู้เรียนสามารถทำอะไรได้ภายหลังจากเรียนจบหลักสูตร 2) ใช้มาตรฐานสมรรถนะเป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเนื้อหา วางแผนการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล การเรียนการสอนเชื่อมโยงกับการประเมินผล และการรับรอง

คุณวุฒิ และ 3) มีเกณฑ์การปฏิบัติเพื่อใช้ในการประเมินผลผู้เรียนที่ชัดเจน

หลักสูตรแบบอิงสมรรถนะมุ่งเน้นที่สมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ผลการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะเจตคติ ค่านิยมและคุณลักษณะต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่บนแนวคิดของการฝึกปฏิบัติของผู้เรียนและความชำนาญตามเกณฑ์มาตรฐานสมรรถนะเน้นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลแบบก้าวหน้า

2.3) แนวโน้มหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรระดับชาติจะมีการพัฒนาหลักสูตรทุกระยะ 10 ปี เพื่อให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก การพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การออกแบบหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร ทั้งนี้ก่อนจะหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจะต้องนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ ในการปรับปรุงพัฒนาจุดเด่น จุดด้อยก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาทั่วประเทศ

ทั้งนี้ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.3) สำหรับการศึกษาระดับพื้นฐานขึ้นเป็นการนำร่อง โดยพัฒนากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนซึ่งเป็นสมรรถนะในภาพรวม และใช้กรอบดังกล่าวเป็นหลักสูตรในการนำสู่กรอบสมรรถนะระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.3) ผลการวิจัยเบื้องต้นพบว่า (Office of the Education Council: 2019)

1. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (Thai Language for Communication)
2. คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (Mathematic in Everyday Life)

3. กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry and Scientific Mind)
4. ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English for Communication)
5. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skill and Personal Growth)
6. ทักษะอาชีพและการประเป็นผู้ประกอบการ (Career Skill and Entrepreneurship)
7. ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม (Higher Order Thinking Skill and Innovation)
8. การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล (Media, Information and Digital Literacy)
9. การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership)
10. การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizen with Global Mindedness)

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้นำผลการวิจัยกรอบสมรรถนะข้างต้นไปทดลองใช้ในการพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.3) ในสถานศึกษาต่าง ๆ จำนวน 6 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร 8 คน ครู 36 คน และนักเรียน 44 คน ผลการทดลองใช้กรอบสมรรถนะในเบื้องต้นพบว่า 1) ด้านผู้บริหาร เป็นผู้นำในการวางแผนดำเนินงาน เป็นที่ปรึกษา ให้ความรู้ คำแนะนำ กำลังใจ และอำนวยความสะดวก และผู้บริหารเป็นผู้มีเทศ กำกับติดตามผลการดำเนินงาน 2) ด้านครู ผู้สอนมีการวิเคราะห์หลักสูตร ตัวชี้วัด และสมรรถนะที่สอดคล้องกัน ปรับการเรียนการสอนที่เน้นปฏิบัติจริงและกระบวนการมากขึ้น เชื่อมโยงสมรรถนะและสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และมีการประเมินผลการปฏิบัติด้วยวิธีการที่หลากหลาย และ 3) ด้านนักเรียน ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ได้ฝึกปฏิบัติ แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จากการเชื่อมโยงกิจกรรมในห้องเรียน มาใช้ปฏิบัตินอกห้องเรียน รวมทั้งประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น

3. ประเด็นที่แตกต่างและความสัมพันธ์สู่แนวโน้มหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ

จากแนวคิดพื้นฐานพัฒนาการหลักสูตรที่ผ่านมาสู่แนวโน้มหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ มีข้อสังเกตถึงประเด็นความแตกต่างและความสัมพันธ์ของหลักสูตร ดังนี้

ประเด็นที่แตกต่าง

ประเด็นที่แตกต่าง ได้แก่ “รูปแบบหลักสูตร” หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2503 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2518 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2521 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2524 เป็นรูปแบบหลักสูตรรายวิชา (Subjective Curriculum) โดยเน้นเนื้อหาสาระแต่ละรายวิชาจะแยกกัน มีลำดับจัดเนื้อหาสาระและขอบเขตความรู้ที่เรียงลำดับตามความยากง่าย ไม่ได้โยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติในสถานการณ์จริง สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นรูปแบบหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน (Standards - based curriculum) ที่ยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดโครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

ทั้งนี้ หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานที่ใช้อยู่ปัจจุบันคือหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยเน้นการใช้เวลาในการสอนเนื้อหาจำนวนมากมีเวลาฝึกทักษะน้อย สอนแยกตามตัวชี้วัดรายตัวหรือแยกส่วนโดยไม่ได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้สถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยจุดอ่อนของรูปแบบหลักสูตรที่ผ่านมากกระทรวงศึกษาธิการจึงได้นำแนวคิดรูปแบบหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะที่มียึดความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้เป็นหลักมาใช้จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะต่อไป

ประเด็นความสัมพันธ์

ประเด็นความสัมพันธ์ ได้แก่ “ผลการเรียนรู้” แม้ว่าในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมามีการศึกษาของประเทศไทยได้ใช้รูปแบบหลักสูตรรายวิชาที่เน้นเนื้อหาวิชา หรือหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน หรือแนวโน้มจะใช้หลักสูตรแบบอิงสมรรถนะก็ตาม ผลการเรียนรู้ยังคงยึดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในการพัฒนาผู้เรียน แต่มีจุดเน้นที่หลักสูตรรายวิชาเน้นเนื้อหาวิชาและผลการเรียนรู้เน้นด้านความรู้เป็นหลัก หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานจะเน้นผลการเรียนรู้ทั้งความรู้และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ สำหรับหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะมุ่งเน้นความรู้และทักษะ และเจตคติหรือคุณลักษณะที่ประยุกต์ใช้ได้ในงานหรือสถานการณ์หรือชีวิตจริงหลักสูตรสมรรถนะจึงเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นทักษะที่ทำได้ ไม่ใช่เพียงแค่รับรู้หรือมีความรู้เท่านั้น แต่มุ่งเน้น “ทักษะ” เป็นฐานโดยมีความรู้และเจตคติหรือคุณลักษณะเป็นตัวเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

แนวโน้มการนำแนวคิดรูปแบบหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะมาใช้จัดการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะที่มุ่งเน้นต่อการไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม เพราะหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะจะต้องใช้ความรู้ทักษะเจตคติที่ผู้เรียนต้องนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็น ดังนั้น การกำหนดกรอบมาตรฐานสมรรถนะจากกระทรวงศึกษาธิการจะต้องมีความชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล

บทสรุป

นับตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงระยะปี พ.ศ. 2503 ถึงปัจจุบันหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและสังคมโลก และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติในแต่ละยุคสมัย หลักสูตรระดับชาติได้มีการพัฒนาหลักสูตรทุกระยะ 10 ปี เพื่อให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยแนวคิดรูปแบบหลักสูตรที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อม ด้วย ความรู้ ทักษะ และ เจตคติ ที่ ดี ง า ม

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้ดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.3) สำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นเป็นการนำร่อง โดยพัฒนากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนซึ่งเป็นสรณะในภาพรวม และใช้กรอบดังกล่าวเป็นหลักสูตรในการนำสู่กรอบสมรรถนะระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.3) การกำหนดกรอบสมรรถนะดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นต่าง ๆ ต่อไป

References

- Department of Skill Development. (2014). *Developing A Competency-based Curriculum*. Bangkok: Ministry of Labour. [In Thai]
- Johnstone, S.M. & Soares, L. (2014). Principle for Developing Competency-based Education Programs. *Journal of CHANGE, (March/April), 12-18*.
- Kabita, D.N. (2017). *The Why, What and How of Competency-Based Curriculum Reforms: The Kenyan Experience*. UNESCO International Bureau of Education.
- Kim, J. (2015). Competency-Based Curriculum: An Effective Approach to Digital Curation Education. *Journal of Education for Library and Information Science, 56(4), 283-297*.
- Office of the Education Council. (2019). *The Development of Competency-based Framework for Elementary Education Level*. Bangkok: Ministry of Education. [In Thai]
- The Office of the Royal Society. (2012). *Dictionary of Education Vocabulary*. Bangkok: Office of the Royal Society. [In Thai].